

Ρωσοτουρκικές σχέσεις στη μεταψυχροπολεμική περίοδο

Μάρκος Τρούλης

Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών
Σπουδών

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Άξονες μεταψυχροπολεμικής συνεργασίας

- ▶ Ενέργεια
- ▶ Θέση στο διεθνές σύστημα σε αντιπαράβολή με τη Δύση
- ▶ Κοινή στρατηγική εικόνα καθεστώτων

Τουρκία – Ρωσία – ΝΑΤΟ

Κατανομή ισχύος – Επιτήδειος ουδέτερος
(Τουρκία: διαρκής αναζήτηση «παραθύρων ευκαιρίας»)

Σοβιετικά αιτήματα 1945:

- Εγκαθίδρυση σοβιετικών βάσεων στα Στενά
- Αναθεώρηση Σύμβασης του Μοντρέ
- Προσάρτηση του Καρς και του Αρνταχάν από την Ε.Σ.Σ.Δ.

Έξοδος από την κεμαλική «ουδετερότητα»

Συρία

Μόσχα

1. Αποφυγή ριζοσπαστικοποίησης μουσουλμάνων Καυκάσου (εξισορρόπηση επιρροής ISIS)
2. Προβολή ισχύος σε παραδοσιακό προπύργιο ρωσικής-σοβιετικής επιρροής
3. Διάσωση καθεστώτος Άσαντ

Άγκυρα

1. Κουρδικό ζήτημα – Συνεργασία Κούρδων Συρίας με Η.Π.Α.
2. ISIS: Αντί της κατατριβής του καθεστώτος Άσαντ, ενεργή εμπλοκή Δύσης
3. Απεμπλοκή Η.Π.Α. από το στόχο απομάκρυνσης του Άσαντ

Καύκασος – Αρτσάχ 2020

5

- Εγκατάσταση ρωσικής ομάδας ειρηνευτικών δυνάμεων 1.960 ανδρών και ενός κέντρου ελέγχου της κατάπαυσης του πυρός (έλεγχος διαδρόμου Lachin – συνέχιση εδαφικής συνέχειας Αρμενίας και Αρτσάχ)
- Δεν προβλέπεται συμμετοχή ειρηνευτικών δυνάμεων άλλης χώρας
- Παραχώρηση περιοχών Agdam και Calbajar από την Αρμενία στο Ανατολικό Καραμπάχ, καθώς και της επαρχίας του Lachin στα δυτικά
- Ρωσικός έλεγχος επί της αζερικής πόλης Shushi

Η Μόσχα αποδέχεται ότι «το κόστος το οποίο πλήρωσε η Αρμενία είναι υψηλό, αλλά ισοδυναμεί με το μέγεθος των λαθών της και των τυχοδιωκτισμών της [...] δεν δικαιολογείται, πολιτικά και ηθικά, ο θάνατος Ρώσων στρατιωτών για την επανόρθωση αυτών των λαθών του Ερεβάν».

Ρωσία και Μέση Ανατολή

6

- Με το καθεστώς του Σύρου προέδρου Μπασάρ αλ Άσαντ, αλλά και με την Τουρκία του Ερντογάν που έχει δώσει σκληρές «μάχες» για να ανατρέψει τον Άσαντ
- Με τη Σαουδική Αραβία, αλλά και με το Ιράν
- Με το Ισραήλ, αλλά και με την Τεχεράνη (Κρίση με Χαμάς 2023)
- Με το Ισραήλ, αλλά και με τη Χεζμπολάχ (την οποία η Μόσχα αρνείται να χαρακτηρίσει επισήμως «τρομοκρατική» οργάνωση)
- Με τους Κούρδους, αλλά και με την Τουρκία
- Με τη Βαγδάτη, αλλά και με την Ερμπίλ
- Με τους σίιτες (σε Συρία, Ιράν, Λίβανο) αλλά και με τους σουνίτες (σε Τουρκία και Περσικό)
- Με τους Χούτι, αλλά και με όσους πολεμούν εναντίον τους στο μέτωπο της Υεμένης

Ουκρανία

7

Ρωσικοί στόχοι:

- Προσάρτηση Λουγκάνσκ και Ντονέτσκ – Παγίωση κυριαρχίας στην Κριμαία
- Στρατηγική εξουθένωση Κιέβου – Εξισορρόπηση ΝΑΤΟϊκής επέκτασης
- Αναδιοργάνωση διεθνούς τάξης επί τη βάση σαφούς διάκρισης ανατολής και δύσης

Τουρκικοί στόχοι:

- Προώθηση περιφερειακής ηγετικής θέσης (συναλλαγή με πλανητικές δυνάμεις σε ισότιμη βάση)
- Ενίσχυση περιφερειακού ρόλου (ενεργειακός κόμβος και ρυθμιστής διακρατικών συγκρούσεων)

Ερώτημα: Πόσο «προτεραιοποιημένη» η συνεργασία με Η.Π.Α.;

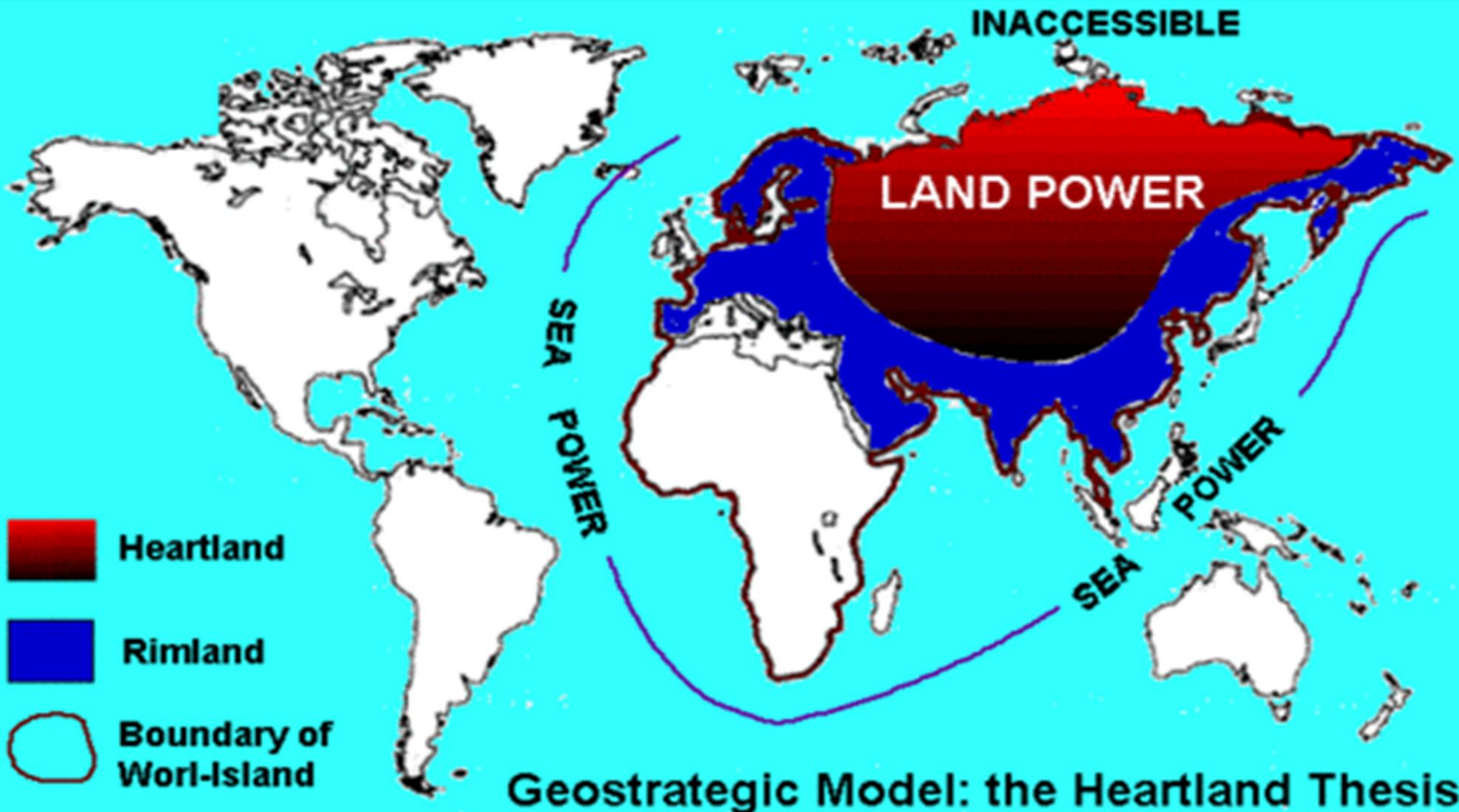
Γεωπολιτική

Ορίζεται από την τοποθεσία των κοιτασμάτων φυσικών πόρων και πρώτων υλών αφ' ενός, και των γραμμών επικοινωνίας που τα συνδέουν αφ' ετέρου, προσθέτοντας στρατηγική αξία σε συγκεκριμένες περιοχές και καθιστώντας εφικτή την κυκλοφορία εμπορευμάτων και πάσης φύσεως αγαθών, καθώς και των προσώπων που τη διαχειρίζονται.

Ι. Θ. Μάζης: «Η γεωγραφική αναλυτική μέθοδος που ασχολείται με τη μελέτη και την καταγραφή της κατανομής της ισχύος και του ελέγχου των σφαιρών επιρροής στον πλανήτη».

Sir Halford Mackinder

Όποιος κυβερνά την ανατολική Ευρώπη, κυβερνά τη Heartland. Όποιος κυβερνά τη Heartland, κυβερνά την Πλανητική Νήσο. Όποιος κυβερνά την Πλανητική Νήσο, κυβερνά ολόκληρο τον Κόσμο.

INACCESSIBLE

LAND POWER

SEA POWER

SEA POWER

- Heartland
- Rimland
- Boundary of Worl-Island

Geostrategic Model: the Heartland Thesis

Nicholas Spykman

Όποιος ελέγχει το κρηπίδωμα εξουσιάζει την Ευρασία και όποιος εξουσιάζει την Ευρασία ελέγχει το πεπρωμένο του κόσμου.

George Kennan – ‘Long telegram’

Το βασικό συστατικό οποιασδήποτε πολιτικής των Η.Π.Α. ως προς την Ε.Σ.Σ.Δ. οφείλει να ταυτίζεται με μια μακροπρόθεσμη ψύχραιμη, αλλά σταθερή και σε επαγρύπνηση ανάσχεση των ρωσικών επεκτατικών τάσεων.

Μετάβαση στη γεωστρατηγική

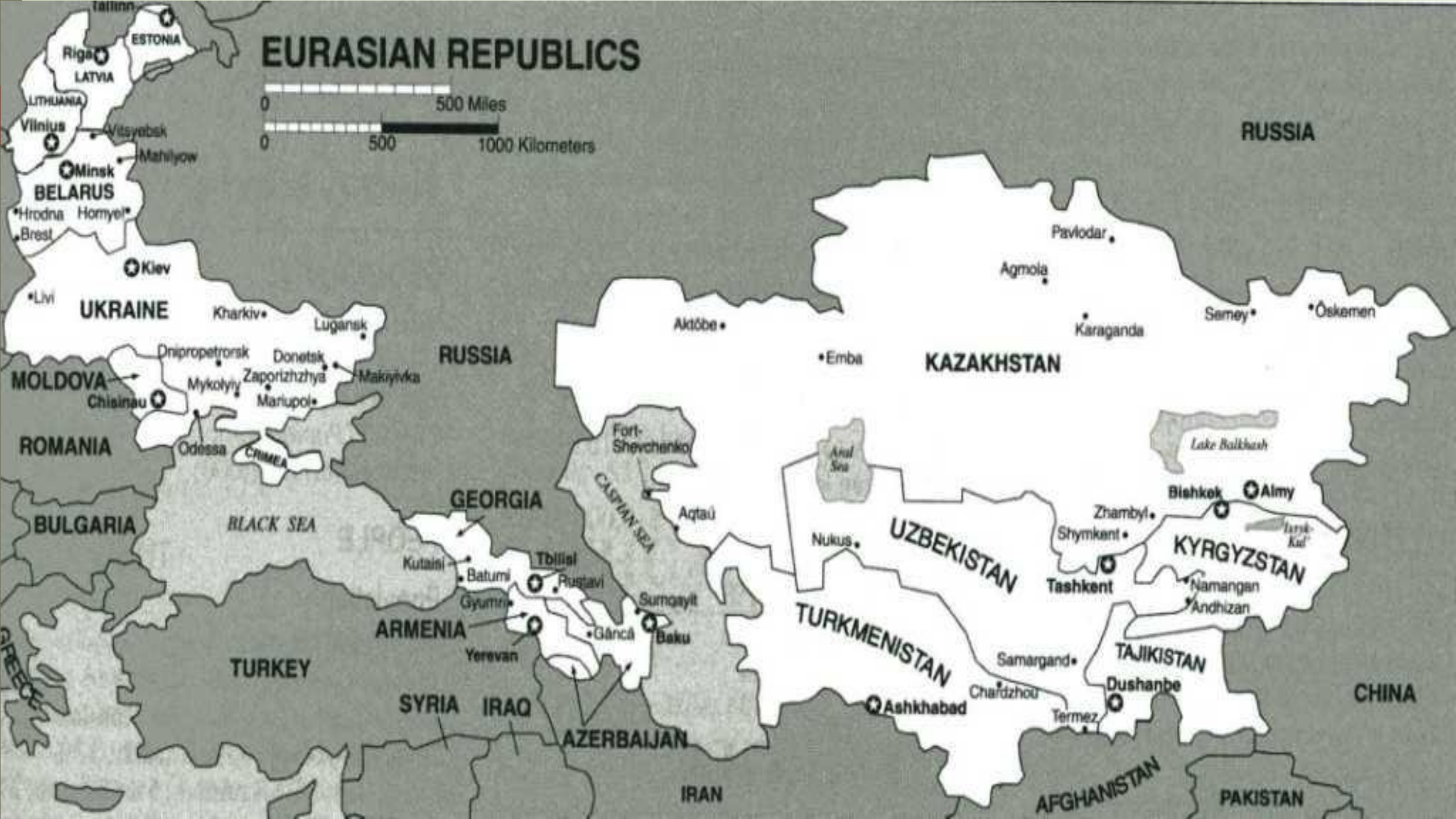
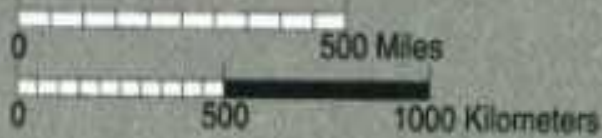
Γεωπολιτική σημασία Καυκάσου

- Δεσπόζουσα θέση στο επίκεντρο των διαδρόμων μεταξύ βορρά-νότου και ανατολής-δύσης
- Απόπειρα επίκλησης εκ μέρους γειτνιαζόντων κρατικών δρώντων σε ιστορικούς, γλωσσικούς, εθνοτικούς και θρησκευτικούς δεσμούς με τα κράτη της περιοχής προς αποκόμιση στρατηγικών κερδών → Πεδίο διακρατικού ανταγωνισμού
- Σε πείσμα του προηγούμενου, καθένα εκ των νεότευκτων κρατών εκφράζει αξιώσεις ελευθερίας και συγκρότησης επί εθνοκρατικής βάσης

Ενδιάμεση ζώνη (buffer zone)

Martin Wight: Μία ενδιάμεση ζώνη συνιστά μία περιοχή κατεχόμενη από μία ή περισσότερες [αναλογικά] μικρές δυνάμεις και ευρισκόμενη μεταξύ δύο ή περισσότερων [αναλογικά] μεγάλων δυνάμεων. Μερικές φορές περιγράφεται ως «κενό ισχύος». Γενικό ζωτικό συμφέρον καθεμίας εκ των μεγαλύτερων δυνάμεων αποτελεί η αποτροπή της άλλης από τον έλεγχο της ενδιάμεσης ζώνης, ενώ καθεμία προσπαθεί να υλοποιήσει τούτο το συμφέρον της με δύο τρόπους αναλόγως με την ισχύ της. Αποπειράται είτε να διατηρήσει την ενδιάμεση ζώνη ως ουδέτερη και ανεξάρτητη, είτε να εγκαθιδρύσει τη δική της κυριαρχία, η οποία μακροπρόθεσμα δύναται να οδηγήσει σε κατάληψη της ενδιάμεσης ζώνης για λογαριασμό της και μετατροπή της σε επαρχία εμπροσθοφυλακής (frontier province).

EURASIAN REPUBLICS

Παύση απειλής – Ανάκυψη συστημικής ευκαιρίας

- Γεωγραφική εγγύτητα (εδαφικά κράτη)
- Συντελεστές ισχύος (πληθυσμός, στρατιωτική ισχύς, βιομηχανική και τεχνολογική ικανότητα)
- Επιθετική ισχύς (πυλώνας η λανθάνουσα ισχύς)
- Προθέσεις

Αποκλιμάκωση απειλής

Δημογραφική εξέλιξη

	Τουρκία	ΕΣΣΔ / Ρωσία	Ιράν
1991	56.981.800	290.527.200	53.766.400
1992	58.103.600	1 48.041.000	55.483.800
2000	66.130.000	1 46.000.000	72.664.000
2007	70.413.559	1 42.069.309	65.025.860
2015	81.619.392	1 42.470.272	80.840.713

ΑΕΠ (δισ. δολάρια)

	Τουρκία	ΕΣΣΔ / Ρωσία	Ιράν
1990	150	2.042	116
1994	131	395	67
2000	267	260	101
2007	647	1301	286
2016	857	1283	393 (2015)

Ενεργό στελεχιακό δυναμικό ενόπλων δυνάμεων

	Τουρκία	ΕΣΣΔ / Ρωσία	Ιράν
1990	650.900	4.258.000	604.500
1996	639.000	1.270.000	513.000
2003	514.850	960.600	540.000
2007	514.850	1.027.000	545.000
2015	510.600	771.000	523.000

Αμυντικός προϋπολογισμός (δισ. δολάρια)

	Τουρκία	ΕΣΣΔ / Ρωσία	Ιράν
1991	2,1	133	4,27
1992	4,18	52	1,8
2000	10,8	29	7,5
2007	13,7	81,5	7,45
2014	14,3	70	14,7 (2013)

Επιμέρους ενδεικτικά ζητήματα

22

- Ναυτική ισορροπία στον Εύξεινο Πόντο
- Ανταλλαγή κατηγοριών για υποστήριξη των Κούρδων και των Τσετσένων αυτονομιστών αντιστοίχως
- Ανταγωνισμός αναφορικά με την εκμετάλλευση και διαμεταφορά των υδρογονανθράκων της Κασπίας και ο συσχετιζόμενος τουρκικός παρεμβατισμός όσον αφορά το καθεστώς διέλευσης των Στενών
- Εγκατάσταση ρωσικών στρατιωτικών βάσεων στη Γεωργία και στην Αρμενία
- Ναγκόρνο-Καραμπάχ
- Ρωσικοί διπλωματικοί ελιγμοί στις παρυφές της συνθήκης για τις συμβατικές δυνάμεις στην Ευρώπη (CFE)

Νεοοθωμανισμός (I)

23

► Εσωτερική διάσταση:

Οι κοινωνίες οι οποίες έχουν στέρεες δομές και κατέχουν μία πολύ ισχυρή αίσθηση του ανήκειν και της ταυτότητας, που οφείλεται στην κοινή αντίληψη του χρόνου και του χώρου και μπορούν με αυτή την αίσθηση να κινητοποιήσουν τα ψυχολογικά, κοινωνιολογικά, πολιτικά και οικονομικά στοιχεία έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν στρατηγικά ανοίγματα ικανά να ανανεώνονται συνεχώς

► Εξωτερική διάσταση:

Η τουρκική ταυτότητα, η οποία λειτουργεί ενωτικά επί τη βάσει της γλώσσας, διαμελίστηκε με την εμφάνιση κατώτερων (sic) πολιτισμικών ταυτοτήτων, όπως η ουζμπεκική, η τουρκμενική, η καρακαλπακική, η κιργιζική, η καζακική και η ουϊγουρική

[Η πηγή της τουρκικής ισχύος εδράζεται στο γεγονός ότι] είναι ένα σύγχρονο εθνοκράτος που συστάθηκε ως κληρονόμος του Οθωμανικού κράτους, μίας από τις οκτώ αυτοκρατορίες (οι άλλες ήταν η Αγγλία, η Ρωσία, η Αυστροουγγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Κίνα και η Ιαπωνία), οι οποίες κυριαρχούσαν στο χώρο της Ευρασίας στις αρχές του 20ου αιώνας [...] [ενώ επίσης] βρίσκεται επί των σημείων αλληλεπίδρασης των κύριων γεωπολιτικών ζωνών

Νεοοθωμανισμός (II)

24

Το βασικό ερώτημα για την Τουρκία είναι η ενεργοποίηση με έναν κατάλληλο στρατηγικό σχεδιασμό και μία συνεπή πολιτική βούληση της στρατηγικής νοοτροπίας, που θα μπορέσει να χρησιμοποιήσει με αποτελεσματικό τρόπο τα βασικά δεδομένα της ιστορίας και της γεωγραφίας, να προβάλει τον ενωτικό και πολιορκητικό χαρακτήρα τους, να κινητοποιήσει το δυναμικό πληθυσμιακό στοιχείο και με αφετηρία τα εν λόγω σταθερά δεδομένα να αυξήσει στο μέγιστο την οικονομική, στρατιωτική και τεχνολογική ικανότητά της

Εσωτερική εξισορρόπηση: Κινητοποίηση των συντελεστών ισχύος με σκοπό την προβολή της σε περιφερειακό επίπεδο υπό «επαναστατικό μανδύα»

Άνοδος στην κλίμακα ισχύος υπό την επίκληση ηθικοπλαστικών προταγμάτων (εν προκειμένω: αποδέσμευση από τις μετα-αποικιακές δομές – «τουρκικό μοντέλο»)

Παναγιώτης Κονδύλης

«Είναι πρακτικά αδιάφορο αν το αίσθημα της ταυτότητας εδράζεται ή όχι σε μια πλασματική κατασκευή. Ακόμα κι αν συμβαίνει το πρώτο, καθοριστική σημασία έχει το ότι η επιδίωξη της αυτοσυντήρησης χρειάζεται μία τέτοια πλασματική κατασκευή – αν πάλι συμβαίνει το δεύτερο, τίποτε δε μας υποχρεώνει να θέσουμε το εγώ, ως συνεκτικό δεσμό παραστάσεων και επιθυμιών και ως κατευθυντήρια αρχή υπό την αιγίδα του λόγου, όπως κάνουν οι εκπρόσωποι της κανονιστικής θεώρησης»

Προσφορά αφηγήματος με σκοπό την εμπέδωση της εσωτερικής ομοιογένειας

Τουρκο-ισλαμική σύνθεση

26

- ❖ Συγχρονισμός με το συμμαχικό ζητούμενο – «Πράσινη Ζώνη»
- ❖ Enren: «Δεν υπάρχει έθνος χωρίς θρησκεία. Η ΕΣΣΔ θέλησε να είναι ένα τέτοιο έθνος. Γνωρίζουμε το αποτέλεσμα. Διάβασα τις hadid του Προφήτη για να ενστερνιστώ την πίστη του (την πίστη του ισλαμιστή). Γιατί διάβασα τις hadid; Γιατί εκείνος πίστευε στη θρησκεία. Για να τον καταστρέψω, χρησιμοποίησα τα όπλα του»
- ❖ Πλείστα μέλη του τάγματος των Νακσιμπεντί στις κατοπινές κυβερνήσεις του Turgut Özal
- ❖ Ανίερη συμμαχία ενώπιον του μείζονος κινδύνου (κομμουνισμός)

ΤΟ ΙΣΛΑΜ ΕΠΕΤΕΛΕΣΕ ΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΩΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΙΚΗ ΕΠΙΚΛΗΣΗ

Ενδεικτικές δηλώσεις – διακηρύξεις

27

► Turgut Özal:

«[Μετά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου] άνοιξαν οι ιερές πύλες για το τουρκικό έθνος. Αυτή η δυνατότητα αποτελεί τη μεγαλύτερη ευκαιρία της πατρίδας μας εδώ και 400 χρόνια. Σήμερα φθάσαμε σε τέτοιο σημείο της ιστορίας μας που, μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, άνοιξε μπροστά μας ένα τεραστίων διαστάσεων πεδίο».

«Η Τουρκία δεν μπορεί να είναι φυλακισμένη εντός των συνόρων του Εθνικού Όρκου (Misak-ı Milli)».

«Ο 21^{ος} αιώνας θα είναι ένας τουρκικός αιώνας» και η Τουρκία θα έχει ρυθμιστικό ρόλο επί μίας τεράστιας περιοχής «από την Αδριατική έως το Σινικό Τείχος».

► Süleyman Demirel:

«Μέσω της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης εξαλείφθηκε μία μεγάλη απειλή αλλά εισήλθαμε σε μία περίοδο γεμάτη αβεβαιότητα. Ο κόσμος δεν έχει επιτύχει σταθερότητα. Είναι αλήθεια ότι η Τουρκία απαλλάχθηκε από μία απειλή 400 ετών».

«[Ως Τούρκοι] μοιραζόμαστε μία κοινή ιστορία, μία κοινή γλώσσα, μία κοινή θρησκεία και έναν κοινό πολιτισμό. Είμαστε εξάδελφοι χωρισμένοι ο ένας από τον άλλον επί περισσότερα από εκατό χρόνια, πρώτα λόγω της τσαρικής Ρωσίας και μετέπειτα από το κομμουνιστικό καθεστώς».

Πτυχές τουρκικής αποτυχίας (Περίοδος απογοήτευσης)

- Παρεμβατική στρατηγική της Τουρκίας («Πολιτική του Μεγάλου Αδελφού»)
- Αποτυχία εσωτερικής εξισορρόπησης (Οικονομική κρίση του 1994)
- Αποτυχία εξωτερικής εξισορρόπησης (Απομόνωση από τη δύση)
- Ρωσική αποτρεπτική στρατηγική (Δόγμα του «εγγύς εξωτερικού» - «Πυρηνική ομπρέλα»)

	Πιστώσεις της Exim Bank προς τις «τουρκογενείς δημοκρατίες» κατά την περίοδο 1992-2000 (σε εκατ. δολάρια)			
	Διανεμημένες	Απορροφημένες	Επιστραμμένες	Αναβλημένες
Αζερμπαϊτζάν	250	92	21	75
Καζακστάν	240	213	131	152
Κιργιστάν	75	48	23	43
Ουζμπεκιστάν	375	347	324	0
Τουρκμενιστάν	163	133	83	48
Σύνολο	1103	833	582	318

Στρατηγική αναδιάταξη με σκοπό την ουδετεροποίηση

- Necmettin Erbakan (1996-97): «Ένωση Ισλαμικών Κρατών» και ιρανοτουρκική συνεργασία (Ταυρίδα-Άδανα και τερματικός 20 δις)
- Abdullah Gül: «Η αντίθεσή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στην ιδέα ότι έχουμε διαφορετική κουλτούρα, έχουμε διαφορετική ταυτότητα και έχουμε διαφορετική οικονομική δομή από τις ευρωπαϊκές χώρες»
- Ρωσοαρμενική συμφωνία (2000): S300 και MiG29 ≠ Τουρκική προτεραιότητα η ουδετεροποίηση του Καυκάσου
- Ευρασιατική Οικονομική Κοινότητα (2000), Οργανισμός Συλλογικής Ασφάλειας (2002) και Σύμφωνο Σαγκάης (2002)
- Διπλωματία των αγωγών: BTC και Blue Stream

Black sea

Caspian Sea

Georgia

Istanbul

Tbilisi

Baku

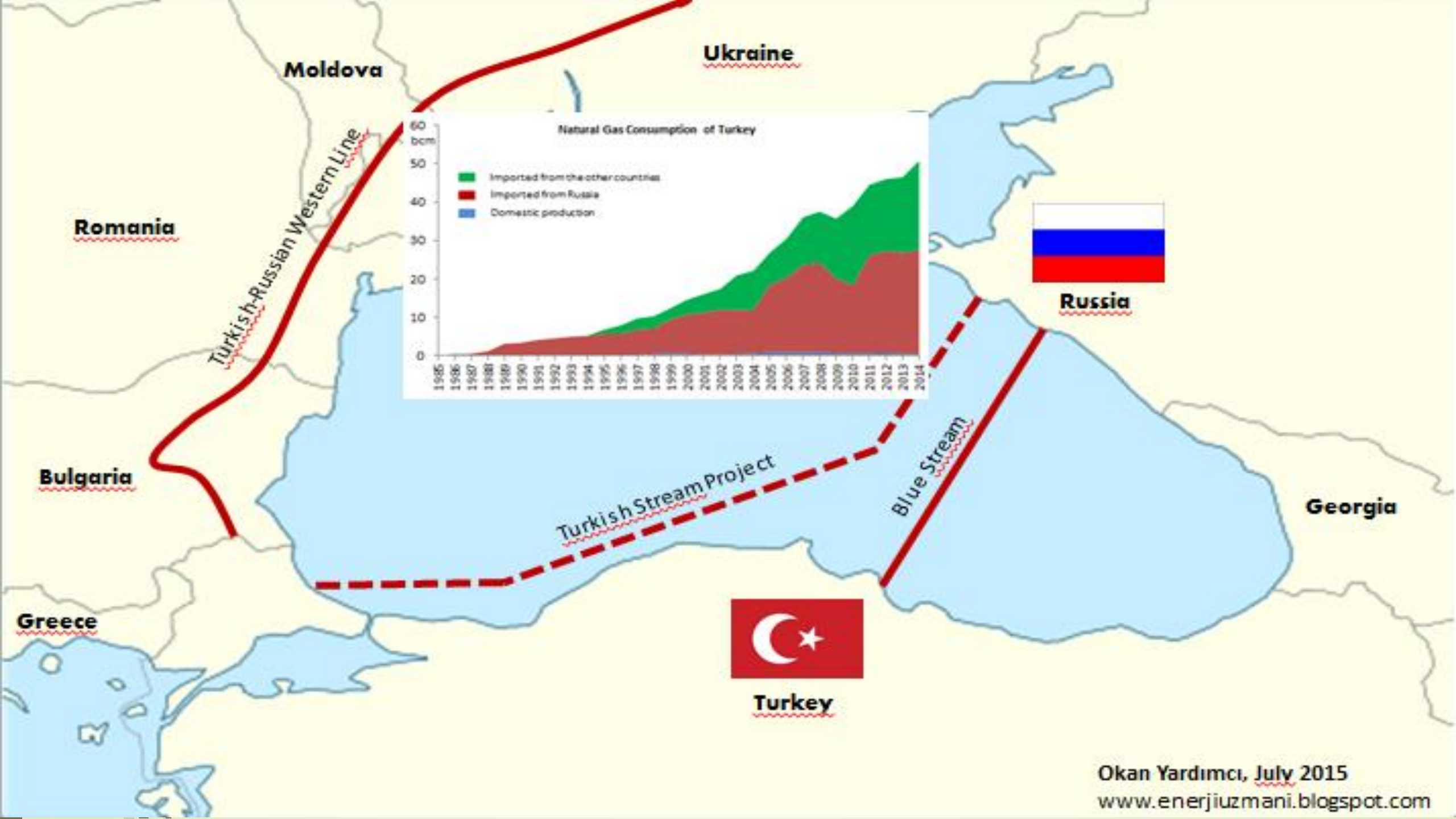
Ankara

Azerbaijan

Turkey

Ceyhan

Mediterranean Sea

Το στρατηγικό βάθος του Αχμέτ Νταβούτογλου

33

«Ό,τι εννοούμε με τον όρο «βάθος» από μεθοδολογική άποψη, είναι κατά βάση η υιοθέτηση μιας προσέγγισης που εξασφαλίζει την εσωτερική συνοχή και η οποία έχοντας ως αφετηρία τη διάσταση του μεθοδολογικού βάθους νοηματοδοτεί το φαινομενολογικό και γεωπολιτικό/στρατηγικό βάθος»

- Ιστορία, γλώσσα, πολιτισμός, θρησκεία, εθνοτικές συγγένειες
 - Αυτοκρατορικό παρελθόν

Ισχύς = (Σταθερά Δεδομένα + Δυναμικά Δεδομένα) χ (Στρατηγική Νοοτροπία χ Στρατηγικός Σχεδιασμός χ Πολιτική Βούληση)

=> Ισχύς = [(Ιστορία + Γεωγραφία + Πληθυσμός + Πολιτισμός) + (Οικονομική Ικανότητα + Τεχνολογική Ικανότητα + Στρατιωτική Ικανότητα)] χ (Στρατηγική Νοοτροπία χ Στρατηγικός Σχεδιασμός χ Πολιτική Βούληση)

TURKEY - RUSSIA: ENERGY DEALS AND EXPORT VOLUMES

1970-1985: Several Agreements Regarding Scientific and Technical Cooperation on Turkey Projects (Seydisehir, Orhaneli, Iskenderun...)

2010: Intergovernmental Agreement Regarding the Construction of Akkuyu Nuclear PP (4800 MW) Electricity Prod.: **2020 (Est.)**

1984: First Intergovernmental Agreement Regarding Supplies of Russian Natural Gas to Turkey (6 bcm/year) Gas Flow: **1988**

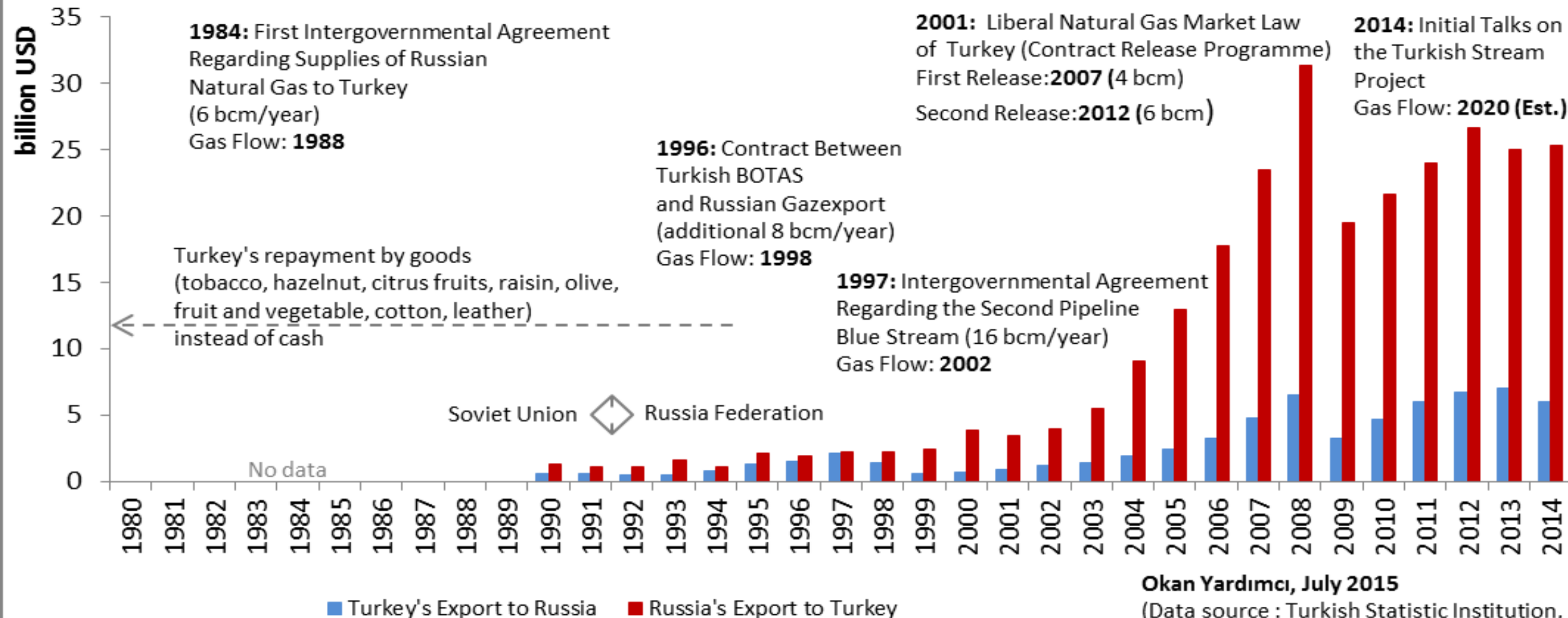
2001: Liberal Natural Gas Market Law of Turkey (Contract Release Programme) First Release: **2007** (4 bcm) Second Release: **2012** (6 bcm)

2014: Initial Talks on the Turkish Stream Project Gas Flow: **2020 (Est.)**

1996: Contract Between Turkish BOTAS and Russian Gazexport (additional 8 bcm/year) Gas Flow: **1998**

Turkey's repayment by goods (tobacco, hazelnut, citrus fruits, raisin, olive, fruit and vegetable, cotton, leather) instead of cash

1997: Intergovernmental Agreement Regarding the Second Pipeline Blue Stream (16 bcm/year) Gas Flow: **2002**

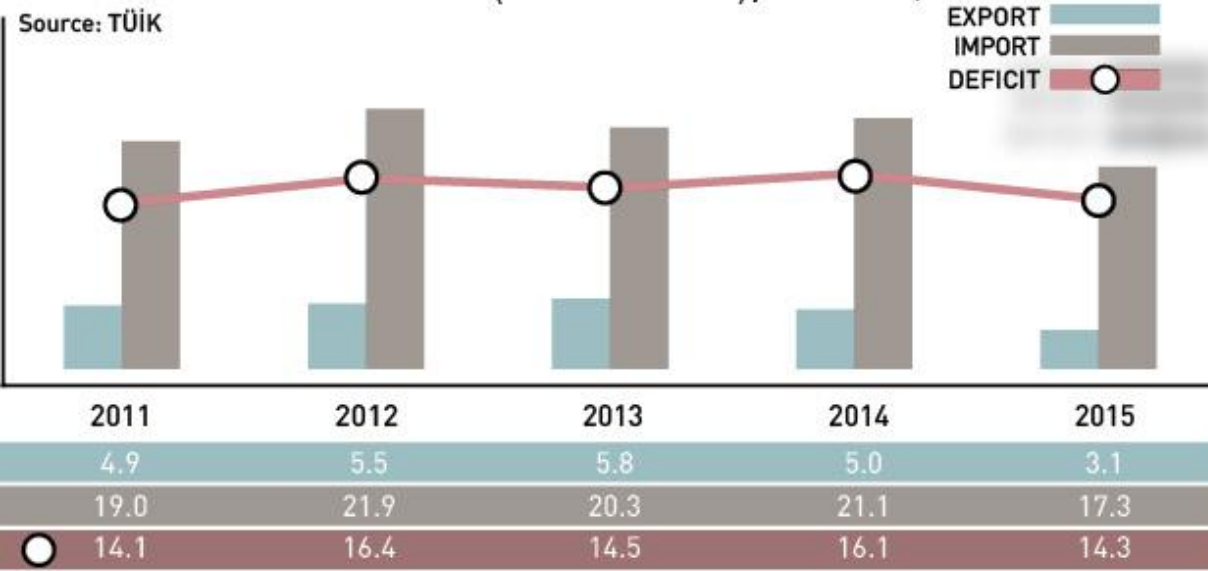

Okan Yardımcı, July 2015

(Data source : Turkish Statistic Institution, Ministry of Economy, Official Gazette)

TURKEY-RUSSIA: FOREIGN TRADE

JAN-OCT (2011-2015), Billion\$

TURKEY'S EXPORTS TO RUSSIA BY SECTORS, JAN-OCT 2015: \$3.065 million

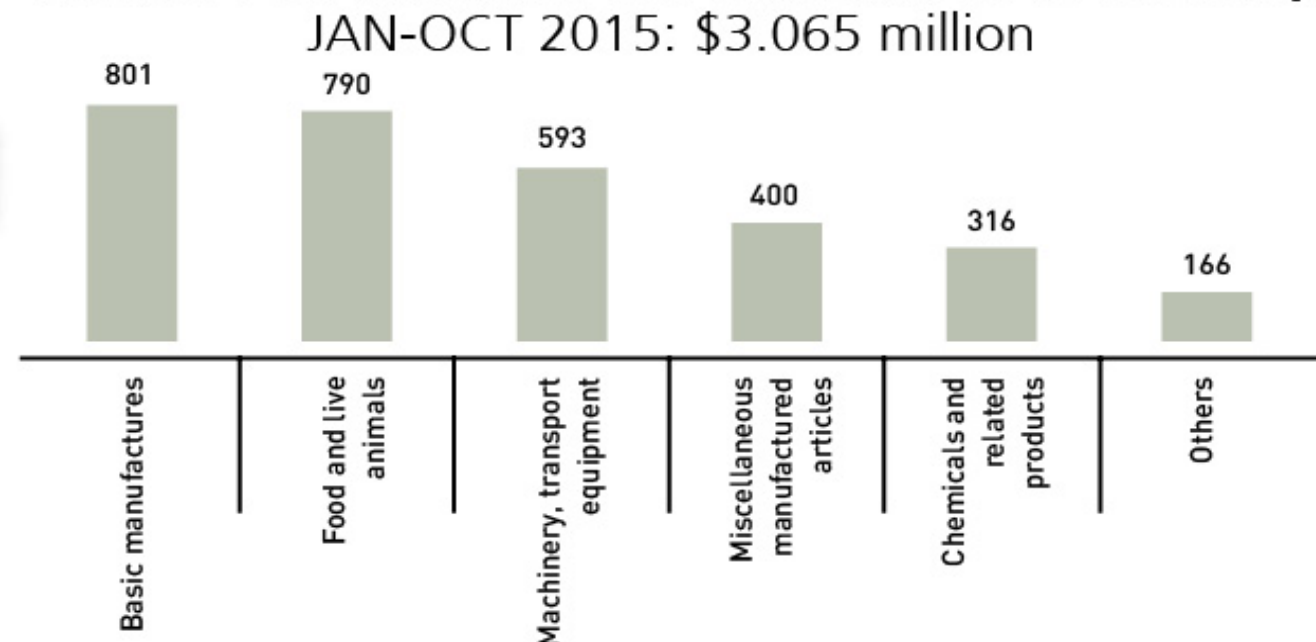
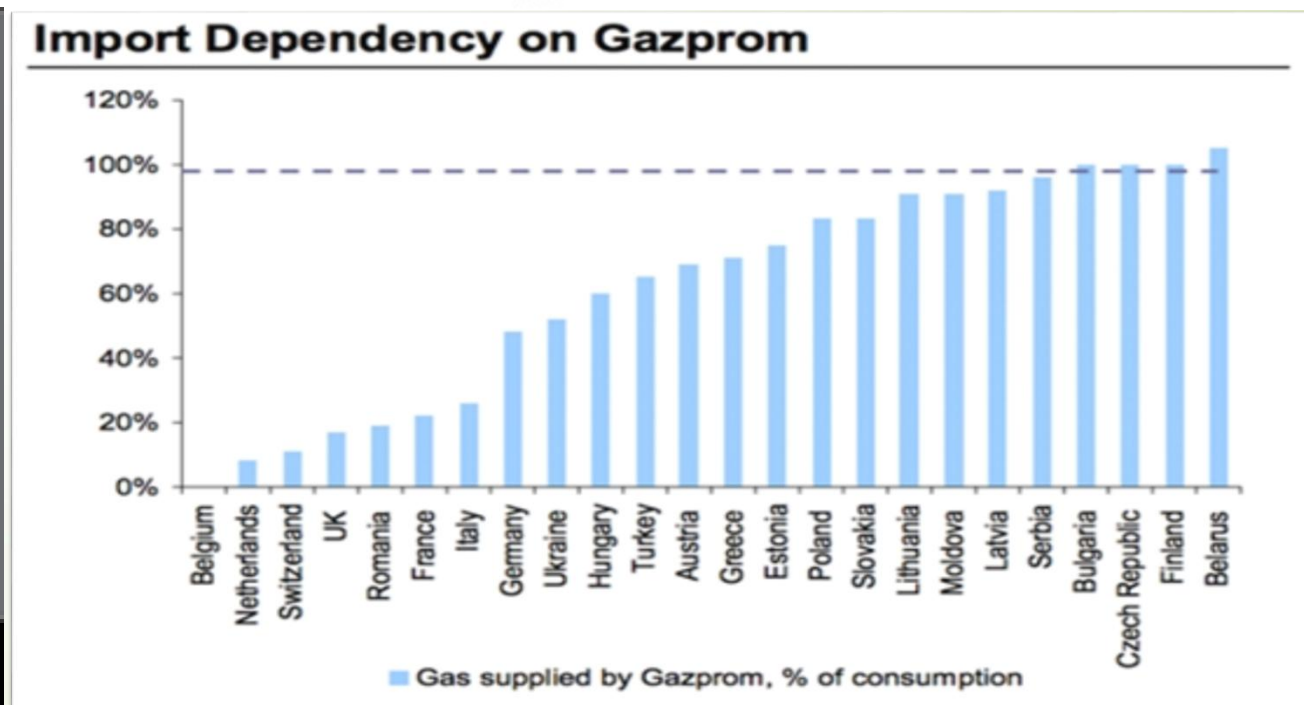
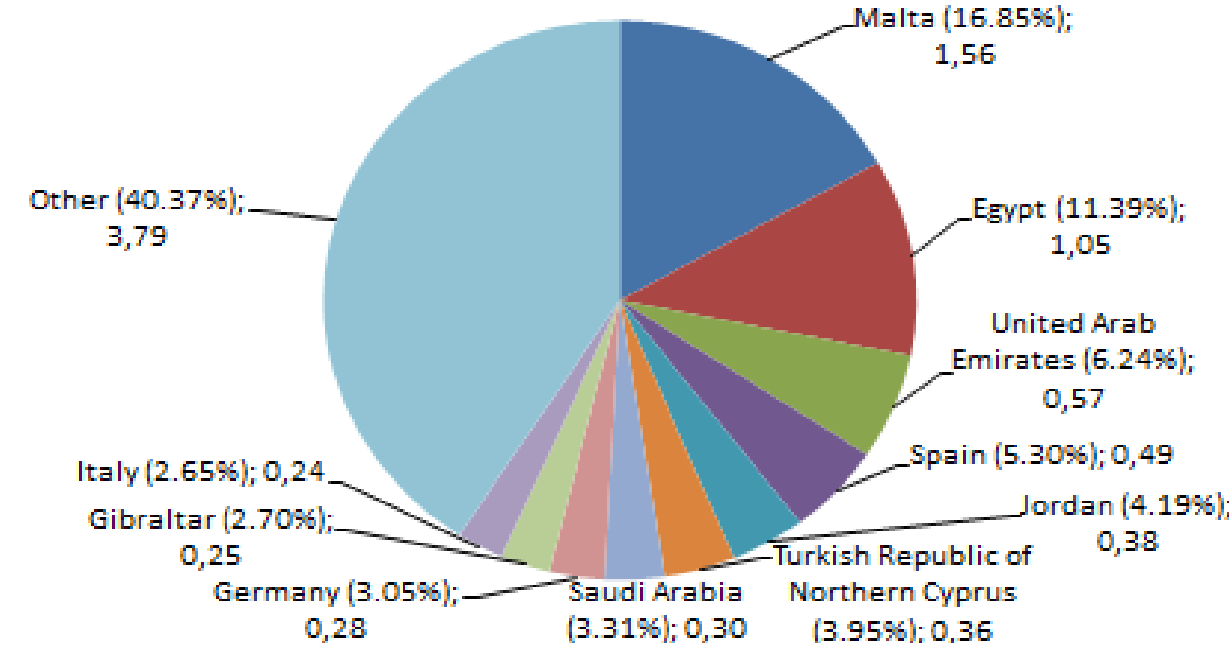
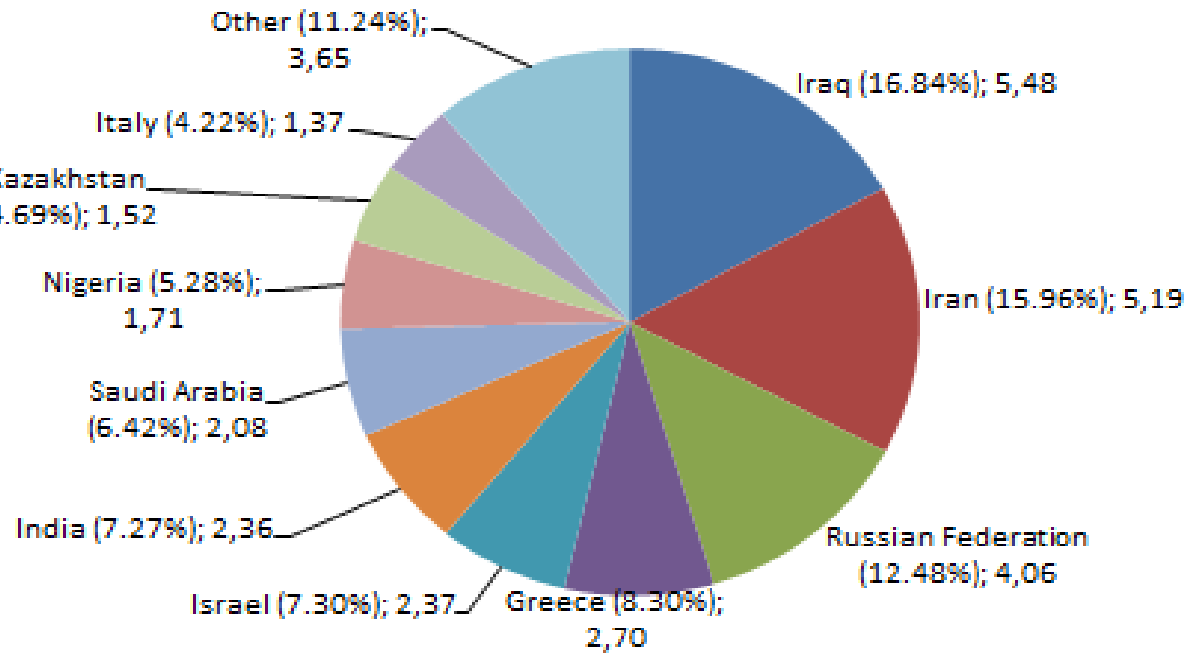

Figure 3: Own elaboration, Source: Gazprom

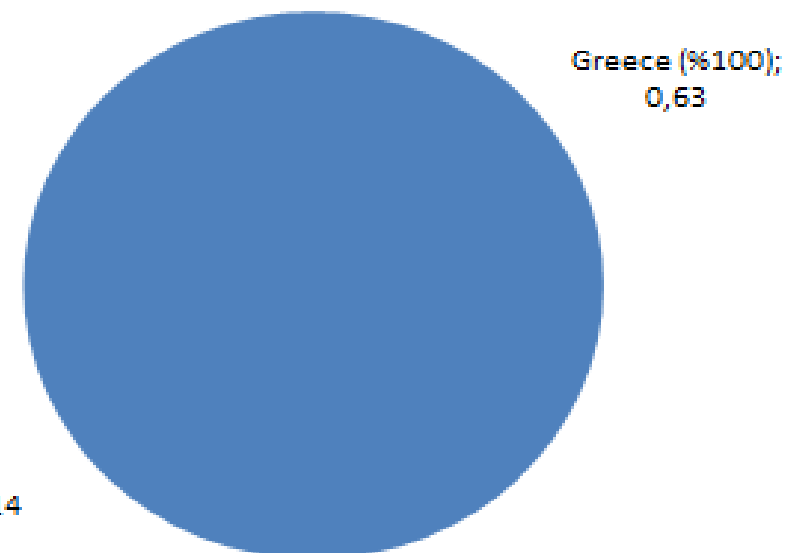
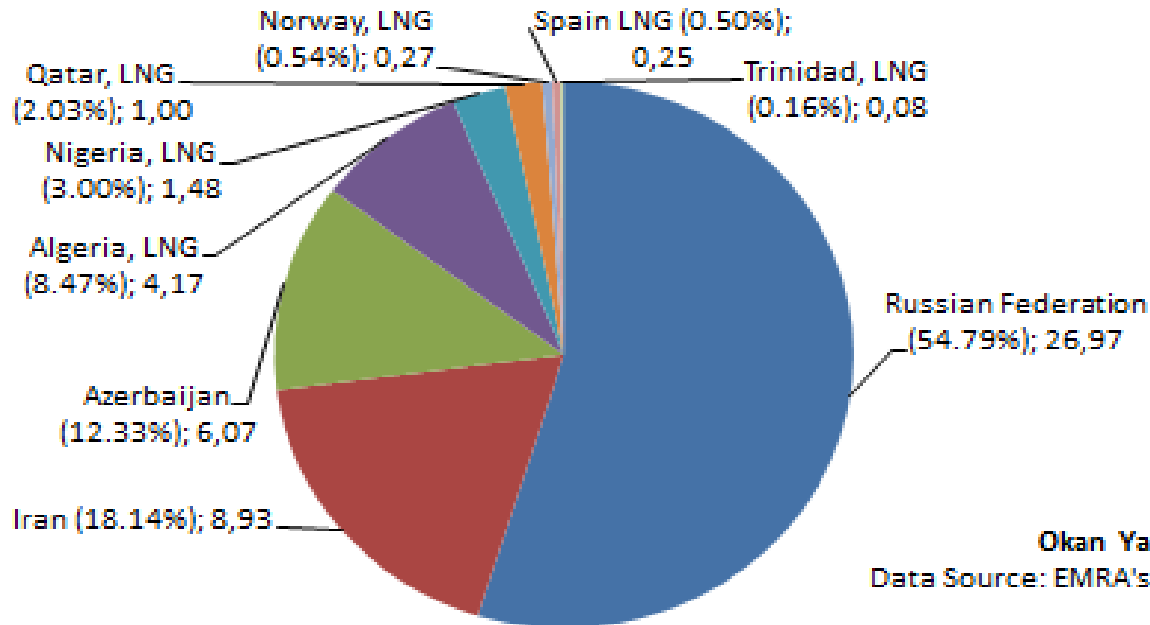
2014 Total Oil Import Volumes of Turkey (32.55 million tons)

2014 Total Oil Export Volumes of Turkey (9.26 million tons)

2014 Total Natural Gas Import Volumes of Turkey (49.26 Billion Sm3)

2014 Total Natural Gas Export Volumes of Turkey (0.63 Billion Sm3)

Ενεργειακή πολιτική

37

Συμπληρωματικότητα πολιτικής και οικονομίας

- Λανθάνουσα ισχύς
- Διφυής χαρακτήρας ενεργειακού όπλου
- Σημασία ασφάλειας (έσχατη λογική) και η οικονομία ως προϋπόθεση

1. Εδραίωση οικονομικής πρωτοκαθεδρίας
2. Διαμόρφωση πλαισίου χάραξης στρατηγικής του αντιπάλου
3. Περιορισμός δυνατοτήτων του αντιπάλου (σχετικά κέρδη)
4. Συμβολισμός – Προβολή ισχύος

Ενέργεια και χάραξη στρατηγικής

- Στρατηγικός σχεδιασμός: Λανθασμένα ταυτίζεται με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό, αλλά περιλαμβάνει το σύνολο των μέσων
- Τα θέατρα πολέμου (σημεία δυνητικής σύρραξης) δεν εξετάζονται αποσπασματικά
- Ενεργειακή ασφάλεια: Η αδιάληπτη πρόσβαση (χωρίς παρεμβάσεις και σε σταθερές τιμές) στο στρατηγικό αγαθό της ενέργειας
- Μακρόπνοος χαρακτήρας: Μηδενική επήρεια πρόσκαιρων γεγονότων (Συστημική γεωπολιτική: Αποτύπωση τάσεων)

Defining energy security

Affordable/competitive supply

Reliable/uninterruptible supply

Accessible/available supply

ENERGY SECURITY

```
graph TD; A[Affordable/competitive supply] --> C((ENERGY SECURITY)); B[Reliable/uninterruptible supply] --> C; D[Accessible/available supply] --> C;
```


Στρατηγικά αγαθά

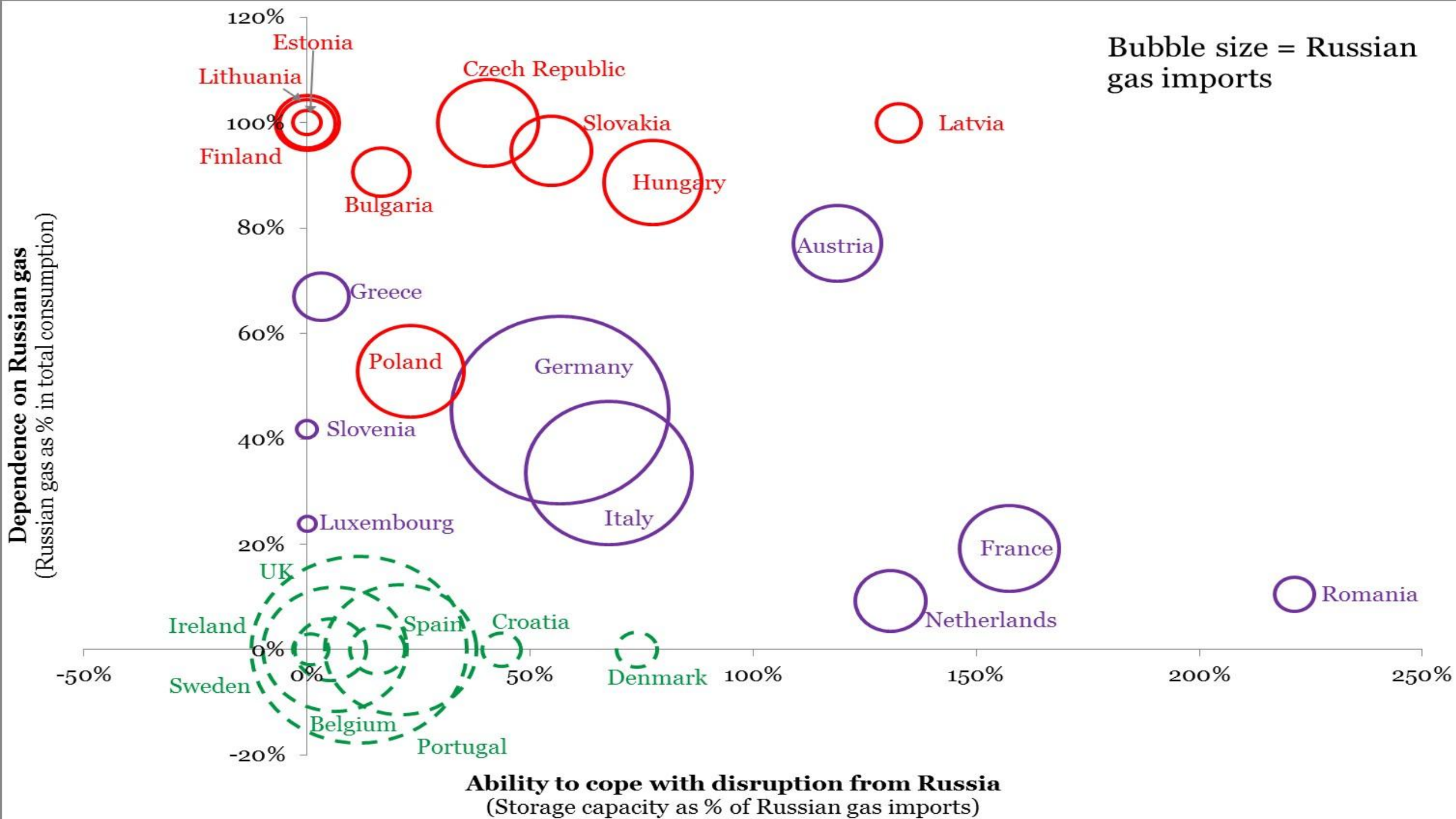
40

Τα στρατηγικά αγαθά ορίζονται ως εκείνα «για τα οποία η οριακή ελαστικότητα ζήτησης είναι εξαιρετικά χαμηλή και δεν υπάρχει κάποιο άμεσα διαθέσιμο υποκατάστατο (substitute)».

- Εσωτερική παραγωγή
- Εσωτερική κατανάλωση
- Υποκατάστατα αγαθά
- Εξάρτηση και βαθμός διαφοροποίησης

Βαθμίδες ενεργειακής ασφάλειας:
Κράτος διαμετακόμισης (transit): Συλλογή τελών διέλευσης
Κράτος αποθήκευσης (hub): Κομβική θέση με αγωγούς, μονάδες αποθήκευσης, τερματικούς σταθμούς, διυλιστήρια και πάσης φύσεως εγκαταστάσεις
Ενεργειακό κέντρο (center): Πλαισίωση των εγκαταστάσεων με πυρηνικά εργοστάσια, αιολικά πάρκα, φωτοβολταϊκά πάρκα και πάσης φύσεως εναλλακτικές πηγές ενέργειας

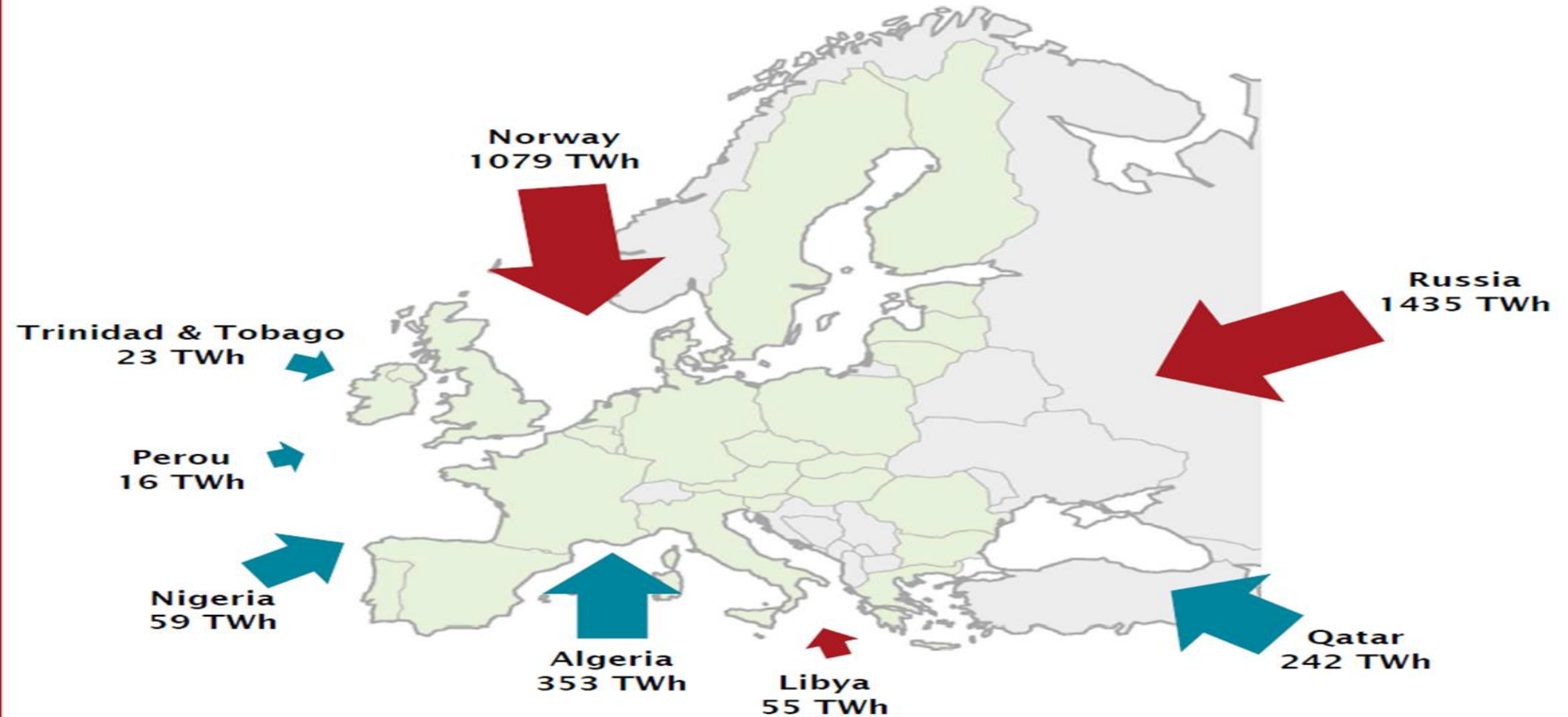
Φυσικό αέριο:
- Ευκολία χειραγώγησης
- Ανοδική παγκόσμια κατανάλωση

Supply

Imports of natural gas into the European Union

	Ενεργειακή ζήτηση ανά οικονομικό κλάδο στην Τουρκία (κατ' αντιστοιχία με εκατομμύρια τόνους πετρελαίου)					
	Βιομηχανία	Οικιακή χρήση	Μεταφορές	Γεωργία	Λοιποί	Σύνολο
1995	18,181	17,475	10,827	2,79	1,514	50,787
1997	22,779	21,374	12,209	3,12	0,158	61,040
1999	26,576	23,021	13,512	3,485	1,604	68,205
2001	30,815	24,708	14,842	3,87	1,651	75,883
2003	35,49	26,414	16,146	4,275	1,7	84,024
2005	40,764	28,238	17,564	4,724	1,75	93,037
2007	46,863	30,125	19,122	5,15	1,8	103,068
2010	57,493	33,193	21,722	5,862	1,89	120,15

Προκείμενο

- Γιατί τα ενεργειακά κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου είναι σημαντικά για την Τουρκία; Γιατί είναι σημαντικά για την Ε.Ε.;
- Γιατί είναι σημαντικές η Γεωργία και η Ουκρανία για την Ρωσία;
 1. Συμβολισμός περιφερειακής δύναμης
 2. Οικονομική πρωτοκαθεδρία = Στρατηγική πρωτοκαθεδρία
 3. Δυνατότητες αντιπάλου (NATO)
 4. Οριοθέτηση γεωπολιτικών ζωνών (frontier Vs boundary)
 5. Συνολική θέαση στρατηγικού παιχνιδιού (εδαφική μάζα διέλευσης)

Τεκμηρίωση τουρκικής απειλής

(Στόχος: Η άμεση περιφέρεια)

- Γεωγραφική εγγύτητα: δεδομένη
- Συντελεστές ισχύος: ΑΕΠ, πληθυσμός
- Στρατιωτική ισχύς: αμυντικός προϋπολογισμός, στελεχιακό δυναμικό
- Προθέσεις: νεοοθωμανισμός

Αποτέλεσμα

Δίλημμα ασφαλείας + Τουρκικός ηγεμονισμός

Ανακατανομή ισχύος

Κλιμάκωση ελέω:

- Αραβικής Άνοιξης (Συρία, Αίγυπτος)
- Οικονομικής κρίσης (Ελλάδα, Κύπρος)
- Αποσταθεροποίησης στον Καύκασο
 - Διαχείρισης Κουρδικού

Εφικτότητα του νεοοθωμανικού εγχειρήματος

47

Στρατηγική υψηλού ρίσκου

Άνοδος στην κλίμακα ισχύος \neq Αποτυχία με μείζονες προεκτάσεις

Από τι εξαρτάται η έκβαση;

- ▶ Εύρωστη πολιτική ανθρωπολογία: Πνευματικό υπόβαθρο Vs Εθνομηδενισμός
- ▶ Ύπαρξη υψηλής στρατηγικής προσανατολισμένης στο εθνικό συμφέρον
 - ▶ Γραφειοκρατία: Αποτελεσματικότητα κρατικών θεσμών
- ▶ Ηγεσία: Λήψη έγκαιρων και ορθών πολιτικοστρατηγικών αποφάσεων

Από τι κινδυνεύει το εγχείρημα;

- ▶ Υπερεξάπλωση: Αύξηση αξιώσεων = Αύξηση παραθύρων ευκαιρίας για την επιβολή υψηλού κόστους από τους δυνάμει ή πραγματικούς εξισορροπητές
 - ▶ Συμμαχίες – Πελατειακές σχέσεις: Η κατάρρευση της «πολιτικής των μηδενικών προβλημάτων», η ολική ρήξη με το Ισραήλ και η μερική ρήξη με την Ρωσία και – κατά περιόδους – τις ΗΠΑ θέτει εν αμφιβόλω τις δυνατότητες συμπράξεων → Αύξηση μετώπων
- ▶ Διασφάλιση εσωτερικού μετώπου: Κίνδυνος εμπλοκής σε πόλεμο κατατριβής εντός και εκτός συνόρων